

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Сашко Кръстев Плачков

Председател на научно жури за оценяване на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в

Професионално направление - 1.3. Педагогика на обучението по, докторска програма „Методика на обучението по техника и технологии“.

Автор на дисертационния труд:

Сладуна Асенова Георгиева, редовен докторант в катедра „Технологично обучение и професионално образование“ към Техническият факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Тема на дисертационния труд:

„Модел за формиране на начални житейски умения в обучението по конструиране и технологии в детската градина (подготвителна група)“.

Научен ръководител: Доц. д-р Диана Митова

Възлагането на становището е въз основа на решение на научното жури, определено със Заповед № 3161/ 20.12. 2021 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Данни за процедурата:

Документацията, представена в научното жури съответства на нормативните изисквания и показва, че не са допуснати нарушения на процедурата. Дисертационният труд е разработен и допуснат до защита пред научно жури в съответствие със Закона за развитието на академичния състав в Р България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ЮЗУ „Неофит Рилски“. В качеството си на редовен докторант Сладуна Асенова Георгиева е изпълнила и Минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, като е представила: дисертационен труд - 50 точки; статии и доклади, публикувани в реферирани по Web of Science списания /2019/ и в редактирани колективни томове /2016 - 2021/ - 70 точки, или общо 120 точки.

I. Кратки биографични данни за докторанта, професионалната и научната му активност

Сладуна Асенова Георгиева е родена на 09.08.1969г. в гр. Благоевград. През 1997г. завършва средно образование в Национална хуманитарна гимназия „Св. Св. Кирил и Методий“, бивша Солунска в град Благоевград. През 2016 г. завършва висше образование в ЮЗУ „Неофит Рилски“, бакалавърска програма по специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“. През 2017 г. придобива магистърска

степен по специалност „Педагогическо взаимодействие с деца с проблемно поведение“ към Факултета по педагогика на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

От 2016 г. работи като учител в детска градина „Щастливо детство“ № 6 в гр. Благоевград на постоянен трудов договор. През 2017 г. е зачислена за редовен докторант в катедра „Технологично обучение и професионално образование“ към ТФ на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Като докторант участва по програма „Еразъм“ за периода 01.10.2018 - 10.01.2019 г. в Университета „Гоце Делчев“ град Щип, Република Северна Македония. Притежава езикови компетенции по английски, руски и немски езици, съобразно Европейската референтна езикова рамка. Активно участва в реализацията на образователен проект за работа с деца билингви, както и в учебния процес на специалността „Педагогика на обучението по технологии и предприемачество“, като многократно е избрана за хоноруван асистент.

В изследователската си дейност Сладуна Георгиева се отличава с ритмично участие и активни изяви чрез публикуването на статии и доклади в индексирани и рецензирани издания. За времето на докторантското си обучение участва успешно и в работата на научни конференции, кръгли маси у нас и в чужбина – Черна гора, Русия и Северна Македония. Докторантката притежава и прилага практически умения за работа с инструментите на Microsoft Office™.

II. Оценки върху качествата на дисертационния труд

Формулировката на темата на дисертационния труд е правилна и по никакъв начин не буди съмнения относно своята актуалност. Основанията ми за тази преценка се базират на: **Първо** – съзвучието на темата на труда с Европейските образователни директиви и преди всичко с Европейската референтна рамка за ключовите компетентности; **Второ** – пряката връзка на темата на труда с новоприетия Закон за предучилищното и училищното образование през 2016 г., с фокус върху новите стандарти за обучение по Конструирание и технологии в подготвителна група на детската градина; **Трето** – научно обвързване на темата с изследванията на PISA, при които се констатира нарастване на броя на функционално неграмотните деца и ученици. **Четвърто** – изследователският потенциал е насочен към разработването и апробирането на модел за формиране на начални житейски умения у децата в конкретно позиционирана образователна среда - обучението по конструирание и технологии.

1. Завършеност на труда - налице са достатъчно основания, за да твърдя, че представеният за оценяване дисертационен труд от

докторантката Сладуна Георгиева, е нейно лично дело и е в завършен вид. В този контекст са изпълнени изискванията на водещата докторантското обучение катедра „Технологично обучение и професионално образование“, относно дизайна на съдържателното изпълнение и цялостното оформяне на труда. Резултатите от теоретичния анализ и педагогическия експеримент отразяват изпълнението на заложените в труда изследователски задачи, като са представени убедително чрез качествен и количествен статистически анализ и подходящи графични нагледни. Трудът е финализиран чрез обективно представени от докторантката изводи, заключение, препоръки и основни приноси. Критичната ми бележка е към общия обем на труда – 224 страници, което е твърде много, защото в съдържанието на труда са поместени редица приложения, които несъмнено са полезни, но биха могли да бъдат представени като отделно книжно тяло към труда.

Цялостният прочит и запознаването с дисертационния труд на Сладуна Георгиева, ми дават основание и за следните преценки:

2. Стилът на докторанта – отличава се с последователен и достъпен изказ, налични са критично-оценъчни елементи въз основа на обективно анализирани трудове на български и чуждестранни автори, Европейски директиви и документи, и такива, касаещи практиката на предучилищното образование. Убедително е изведена концептуалната рамка на изследването, като приоритетно е ситуиран неговия методологичен апарат. Правилно са определени целта, предмета и обекта на изследването, но от прецизиране се нуждаят, както посочената от докторантката „работна теза“, така и прекалено широкия диапазон от изследователски задачи. Аргументирано е обоснован основният детерминатор на подходите и инструментариума на труда, а именно интерактивната образователна технология за формиране на начални житейски умения в предучилищна възраст.

3. Структурните елементи на труда – трудът е ориентиран в увод и три глави, чиято логическа връзка е правилна, с точно използване на йерархичната класификация, което улеснява прехода между отделните параграфи и смисловото навлизане в тяхната дълбочина. Своето логическо място в труда имат и изводите, заключението, препоръките и приносите, както и списъка на литературните източници и приложения.

4. Параметрите на труда – общият обхват на дисертационния труд е 224 стр., което още веднъж подчертавам, че надхвърля оптималния обем. Приложен е и списък на 106 заглавия от автори на български и на английски език, включително интернет ресурси и актуални документални източници. Текстът е онагледен и допълнен таблично и графично – 20 бр.

таблицы, 11 бр. графики, 11 бр. фигури. и 2 бр. схеми. Редно е графиките да бъдат обозначени като фигури, така както е направено до фиг.11. – стр. 90. Повечето от графиките са с некоректни относителни стойности по ординатната ос, варират от 30, 40, 50, 70, 90 %?! Редно е да бъдат от 0 до 100 %, както правилно е направено на Графика 3.3.2, стр. 143. Таблиците са коректно изпълнени и обозначени, но от прецизиране на входно-изходните връзки се неждат двете схеми в труда.

5. Съдържателните акценти в труда

В **Първа глава** докторантката сполучливо, ясно и достъпно извежда теоретичните предпоставки на проблема за формирането на основни житейски умения в предучилищна възраст. Умело се правят анализи и се осъществява необходимата смислово съдържателна координация между три теоретико-приложни точки: *социализацията на децата, психо-физиологичните особености на децата от предучилищна възраст, националните образователни политики в предучилищното образование, потенциалът на интерактивните образователни технологии*. Въз основа на този сериозен базис, във **Втора глава**, са проучени възможностите на обучението по конструиране и технологии за формиране на начални житейски умения у децата от подготвителна група. **Трета глава** на труда се отличава с най-високо относително тегло по важност и обем, защото е посветена от една страна, на изграждането и аргументирането на теоретичния модел за формиране на начални житейски умения, и на етапите на изследването, както и на интерактивната методика с анализа и представянето на резултатите, от друга страна. В тази глава впечатляват усърдието, широкия обхват на експерименталните дейности, последователността и завършеността на отделните експериментални процедури. Похвален е стремжът на докторантката за постигане на обективност при определяне извадката на изследването, като са използвани експериментални гнезда със сравним репрезентативен характер. За пресмятане на основните числови характеристики и проверката на хипотези е използван специализиран софтуер SPSS. Табличното и графично представяне на емпиричните данни внушават доверие и по убедителен начин доказват приложимостта на модела за формиране на начални житейски умения у децата в предучилищна група. На този фон изпъкват и някои неточности, които неминуемо са довели и до неправилно интерпретиране на количествените резултати. Тези неточности се проявяват на две равнища. **Първо**, по отношение на връзката „критерий – показател“ в идентифицирането на някои от уменията, включени в експерименталната схема. Така например в Таблица 5. Матрица за оценяване на нивото на

умения за общуване и работа в екип в графата «Показатели» са посочени в едно «равнища» и «степени», като докторантката е извършила модификация на т. нар. «**Lickert Scale**», като не е обяснила как с 4 точки се оценяват 5 степени на проявление на съответното умение. В Таблица 6 на стр. 100 в графата «Критерии» са посочени «Умение за класифициране» и «Умение за аргументираност», показателите на които са съответно «Умение за абстрахиране», «Умение да се мисли по аналогия», «Умение за коригиране на грешки», «Умение за откриване на различна гледна точка» и пр. Неразбираемо е решението на докторантката да използва като «Критерий» методът «Чек –лист», който има по-скоро инструментален характер и неправомерно кореспондира с «Показатели» на уменията за хранене, за поддържане на ред и лична хигиена и пр. – Таблица 7, стр. 103. Твърде фриволно е определението «минимално равнище» като показател за оценяване на дадено умение, стр. 106.

III. Оценки върху приносите на дисертационния труд

Считам, че в теоретичен и приложен аспект могат да бъдат открити следните научни приноси в дисертационния труд на Сладуна Георгиева:

Теоретично проучено и е изведено понятието „умения за живот“, от гледна точка на компетентностния подход;

Разработен е теоретичен модел на изследването за формиране на начални житейски умения в предучилищна възраст;

Разработени и апробирани са три интерактивни методики за формиране на начални житейски умения (умения за общуване и работа в екип, умения за решаване на проблеми и критично мислене и умения за полагане на грижи и здравословен начин на живот);

Разработен и апробиран е диагностичен инструментариум за проверка на ефективността на модела за формиране на начални житейски умения в предучилищна възраст(подготвителна група).

Като изхождам от завършеността на дисертационния труд и постигнатите резултати в него, имам основания да считам, че изтъкнатите приноси на Сладуна Георгиева, са нейни лични творчески постижения и категорично отразяват научното и развитие като млад изследовател.

Докторантката е представила като отделно книжно тяло и автореферат, чиято оценка следва да бъде в този план. Той е в общ обем от 83 стр., което мога да оценя като необосновано разточителство, впрочем типично за начинаещите изследователи. Иначе, авторефератът е оформен надлежно и отразява основните съдържателни параметри на дисертационния труд.

IV. Критични бележки и препоръки

В хода на изложението на направените от мен оценки, вече бяха посочени някои от критичните ми бележки и препоръки. Те имат добронамерен характер и са в посока на по-нататъшното качествено израстване на докторанта.

V. Заключение

Разработеният и представен за рецензиране дисертационен труд е в завършен вид и показва по убедителен начин, че целта и задачите на изследването са изпълнени. Въз основа на изложените преценки, относно качествата и изтъкнатите приноси на труда, убедено предлагам на почитаемите членове на научното жури, да дадат положителна оценка на разработения от Сладуна Асенова Георгиева дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Професионално направление **1.3. Педагогика на обучението по:., докторска програма „Методика на обучението по техника и технологии“** на Техническия факултет към ЮЗУ „Неофит Рилски“.

17.01. 2022 г.

Председател на научното жури:



Гр. Благоевград

/Проф. д-р Сашко Плачков/